Program: Srednja šola (umetniška gimnazija – filmska smer)				
Učiteljica: Janja MAJCEN	**Šola:** Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana (SVŠGUGL)	**Predmet:** slovenščina	**Razred:** 2. letnik	**Datum:** maj 2023
UČNI/TEMATSKI SKLOP: Anglicizmi in kalki iz angleščine v govorici mladih				**Število ur:** 5

UČNI NAČRT / KATALOG ZNANJA	**OBLIKOVANJE/NAČRTOVANJE SKUPAJ Z UČENCI** V VEČ KROGIH			**VREDNOTENJE**
Učni cilji: **Operativni cilji iz UN:** **1. Dijaki/dijakinje razvijajo zavest o jeziku, narodu in državi** tako, da si uzaveščajo: – vlogo slovenščine kot prvega/maternega jezika in njegove prednosti pred tujimi jeziki; – večplastnost/raznovrstnost slovenščine (UN str. 8). **2. Dijaki/dijakinje razvijajo poimenovalno zmožnost** tako, da nadomeščajo prevzete besede z domačimi in obrnjeno (UN str. 13). **3. Dijaki/dijakinje razvijajo slogovno zmožnost** tako, da v besedilih ali v skupini besed prepoznavajo	**Nameni učenja:** 1. Po branju književnega besedila z naslovom *Eleanor in Park* spoznam anglicizme in kalke iz angleščine. 2. Pri kritičnem branju publicističnega besedila z naslovom *Prekletstvo malih jezikov ali malih ljudi* (Igor Bratož, Delo, 29. 3. 2022, Priloga 1) se seznanim z aktualnim družbenim dogajanjem in oblikujem mnenje o tej temi. 3. Pri vsakdanjem pogovoru z vrstniki ozavestim, katere anglicizme in kalke uporabljam tudi jaz in	**Učne metode:** – delo z umetnostnim besedilom (individualno in v dvojicah), – delo z neumetnostnim besedilom; – metoda razgovora, – frontalni pouk, – učenje z odkrivanjem. **Učne dejavnosti:** **PREDZNANJE**: Dijaki podrobno poznajo književno besedilo z naslovom *Eleanor in Park* avtorice Rainbow Rowell (Založba MK, 2015), saj so jo morali prebrati za domače branje.	**Dokazi o učenju:** – primeri zbranih anglicizmov iz slenga dijakov (Priloga 2), – primeri zbranih kalkov (Priloga 3), – 3 odlomki iz knjige *Eleanor in Park*, ki so jih izbrali dijaki (Priloga 4), – rešena učna lista (Priloga 4, Priloga 5) s predstavljenimi odgovori v razredu – navodilo za izvirno gibalno igro (Priloga 6),	**Vrednotenje dokaza/dokazov:** *Izjemen* ☐ *Nad pričakovanji* ☐ *V skladu s pričakovanji* ☐ *Določenih standardov znanja (še) ne dosega* ☐ **Utemeljitev:** Dijaki/dijakinje so kritično razmišljali o svojem odnosu do slovenščine (materinščine) in o

slogovno zaznamovane besede/besedne zveze in jih zamenjajo s slogovno nezaznamovanimi (UN str. 14). **4. Dijaki/dijakinje razvijajo zmožnost nebesednega sporazumevanja** tako, da zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja (UN str. 14).	uzavestim namen rabe teh besed in besednih zvez. 4. Prepoznavam, kdaj je uporaba anglicizmov in kalkov sprejemljiva in kdaj ne, ter si oblikujem mnenje o tem. 5. Uspešno sodelujem s sošolci v skupini in v pogovoru z učiteljem.	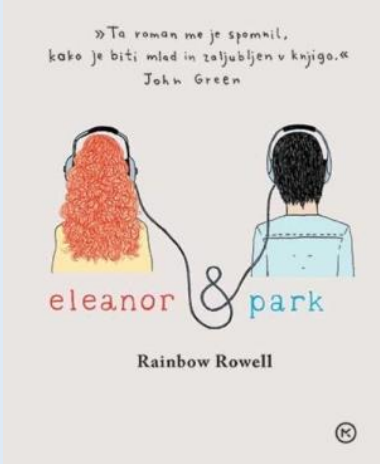 **PRED UČNO URO:** Dijaki predhodno izberejo en odlomek, iz knjige *Eleanor in Park*, v katerem so prisotni primeri iz govorice mladih (slenga) in prinesejo v šolo. Učitelj izbere 3 najustreznejše in pripravi učni list za vse učence. **1. URA:** Dijaki individualno rešijo učni list, kot je zapisano v navodilu za delo (Priloga 4) . Nato v dvojicah pregledajo rešitve in razpravljajo o njih. Izberejo najustreznejšo glede na navodilo. **2. URA:** Dijaki individualno rešijo učni list (Priloga 5). Poročajo o rešitvah. Učitelj s pomočjo teh primerov podrobneje razloži procese prevzemanja besed iz tujih jezikov (s poudarkom na	– obdelava podatkov iz raziskave o odnosu do slovenščine in angleščine (Priloga 7), – vprašanja za razgovor o rabi slovenščine in angleščine v slovenskem okolju (Priloga 8), – zabeležka dijaka, ki je nastala pri pripravi na razgovor (Priloga 9).	jezikovnih pojavih v besedilih okrog nas (npr. anglicizmih in kalkih iz tujih jezikov). Ob pomoči publicističnega besedila so se učili oblikovati mnenje o tej temi. V pouk so se vključevali vsi dijaki in dijakinje, oblike dela so bile aktivne in sodelovalne. Upoštevale so tudi njihovo motivacijo za učenje (*3. uro so si skupino lahko izbrali sami glede na zanimanje*) in potrebo po gibanju. Iz zbranih dokazov o učenju je razvidno, da so dijaki in dijakinje na splošno pokazali dobro razvita procesna znanja (kljub temu da so individualne razlike med njimi velike). Najuspešnejši dijaki in dijakinje so se

Standardi znanja oz. pričakovani dosežki: 1. **Dijak/dijakinja ima razvito zavest o jeziku, narodu in državi.** Dokaže jo, tako da: – poimenuje svoj prvi/materni jezik ter predstavi njegove prednosti pred drugimi jeziki; – predstavi vlogo slovenskega jezika v svojem življenju (UN str. 34). 2. **Dijak/dijakinja ima razvito poimenovalno zmožnost**. Dokaže jo tako, da zamenja prevzeto besedo z domačo ustreznico oziroma domačo ustreznico s prevzeto ter vrednoti vlogo domače in prevzete besede (UN str. 35). 3. **Dijak/dijakinja ima razvito slogovno zmožnost.** Dokaže jo, tako da vrednoti ustreznost besedil/povedi/besednih zvez/besed v danih okoliščinah in strokovno utemelji svoje mnenje (UN str. 36). 4. **Dijak/dijakinja ima razvito zmožnost nebesednega sporazumevanja.** Dokaže jo tako, da pretvori besedilo/dele besedila	**Kriteriji uspešnosti:** Uspešen bom, ko bom: - kritično presodil svoj odnos do rabe slovenščine pri pogovoru z vrstniki in odraslimi in ga predstavil; - jasno izrazil svoje mnenje o rabi anglicizmov v slovenščini in ga utemeljil; - prepoznal anglicizme, ki jih uporabljam v vsakdanjem govoru ter presodil in utemeljil, kakšen učinek imajo na moje sporazumevanje z drugimi; - zamenjal prevzeto besedo (anglicizem) z domačo ustreznico; - vrednotil ustreznost svojih ubeseditvenih izbir z vidika uporabe anglicizmov in kalkov iz angleščine.	kalkiranju) in komentira njihove rešitve glede na ustreznost ubeseditve, ki jo merimo s skladnostjo z jezikovno in slogovno norme, in okoliščine rabe. **3. URA:** Sledi delo v skupinah: - 1. skupina kritično prebere publicistični članek z naslovom *Prekletstvo malih jezikov ali malih ljudi* (Priloga 1). Pripravi se na vodenje razgovora, in sicer tako, povzame ključne misli v članku in pripravi nekaj vprašanj za razgovor v razredu (Priloga 8). - 2. skupina pripravi izbor anglicizmov in kalkov, ki jih najpogosteje uporabljajo dijaki (Priloga 2, Priloga 3). - 3. skupina pripravi izvirno didaktično gibalno igro o anglicizmih; pri tem si lahko pomaga tudi s knjigo Eleanor in Park (Priloga 6); - 4. skupina opravi kratko raziskavo med mimoidočimi mladimi in odraslimi (N = 17) (Priloga 7) – samostojno delo po pouku, v času pouka pa		izkazali v veščini oblikovanja lastnega mnenja o vlogi slovenščine v govorici mladih, ustvarjalnosti pri pri slovenjenju anglicizmov ter predstavljanju svojega mnenja v razgovoru.

v učinkovito, smiselno in nazorno nebesedno sporočilo (UN str. 36).		pomagajo dijakom v ostalih skupinah. **4. URA:** Dijaki, ki so sodelovali v 2., 3. in 4. skupini, predstavijo svoje delo (glej dokaze o učenju), učitelj pa moderira. **5. URA:** Svoje delo predstavijo tudi dijaki, ki so sodelovali v 1. skupini. Nato sledi razgovor. Pred razgovorom člani skupine predstavijo vprašanja in dajo sošolcem nekaj minut za razmislek. Dijaki/dijakinje si lahko zabeležijo kakšno misel v zvezi z vprašanji, da bodo lažje sodelovali (Priloga 9). En dijak v uvodu povzame ključne misli iz publicističnega besedila, potem pa po vnaprej pripravljenih vprašanjih vodi razgovor s sošolci. (Priloga 8). Sodelujejo vsi dijaki, tako da ubesedijo svoje mnenje in ga utemeljijo; pri tem vključujejo tudi svoja nova spoznanja, ki so jih oblikovali pri dejavnostih skupinskega dela. Učitelj lahko po potrebi pomaga pri moderaciji tega razgovora.		

Priloga 1: **Razmislek o namenih učenja (ob branju neumetnostnega besedila)**

Tema dneva

Prekletstvo malih jezikov ali malih ljudi

Igor Bratož
o (ne)skrbi
za slovenščino

Slovenščina je po ustavi uradni jezik te države. Kot materinščino jo je pred leti, ko smo še izvajali klasične popise prebivalstva, navajalo približno 88 odstotkov izprašanih. Veliki večini bi se lahko zdelo, da je narobe, če ima telefon, s katerim največ komunicirajo v slovenščini, menije v angleščini, avtomobil, s katerim se večinoma vozijo po slovenskih cestah, pa »govori« zgolj angleško. Najbrž ni presenečenje pomisliti, da je v tem nekaj ponižujočega. Nekaterim, žal redkim, se tako res zdi – in so o tem tudi pripravljeni povzdigniti glas. Smo v času in svetu, v katerem nekatere samoumevnosti pač manjkajo.

Ni več jezikovnega razsodišča, kjer so znali jasno in glasno povedati, kaj je z rabo jezika narobe, prav tako so daleč časi, ko si moral – če si hotel videti svoje pisanje spodobno natisnjeno – s plačilom takemu ali drugačnemu mojstru zagotoviti, da je tiskalnik znal natisniti šumnike. Število telefonskih tekstovnih sporočil in kupi elektronske pošte prihajajo brez šumnikov še zdaj, pa se zdi, da to nikogar preveč ne moti. Kot tudi ne sprehod po katerem koli slovenskem kraju, ki postreže z grotesknimi podobami javnih napisov in sporočil. Raziskava izpred petih let je pokazala, da je bilo nezakonito tujejezičnih imen lokalov v Ljubljani takrat 30 odstotkov. Zasloni v avtomobilih so podoben problem, polovica trgovcev je poskrbela za slovenske vmesnike, polovica ne.

Smo v času in svetu, v katerem nekatere samoumevnosti pač manjkajo. Na primer pravica do rabe svojega jezika.

Slovenija je tudi birokratska država, to je lahko ena od ugotovitev ob svežem primeru, ki je pokazal, da inšpektorat ne bo ukrepal proti multinacionalki. Apple – in nikakor ni edino podjetje – se ne zmeni za določilo zakona o javni rabi slovenščine, ki določa, da morata biti v napravah omogočena izbira slovenščine in upoštevan slovenski črkopis. Problem je interpretacija zakona, ugotavljanje, kaj je javna raba; ustrezni inšpektorat je ugotovil, da v tem primeru ne more ukrepati. Kaj je s pravico do rabe svojega jezika, ki je zapisana v nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025? Velja kot bistven del uresničevanja temeljnih človekovih pravic, a se očitno ne izvaja. Kaj storiti?

Priloga 2: **Primeri zbranih anglicizmov**

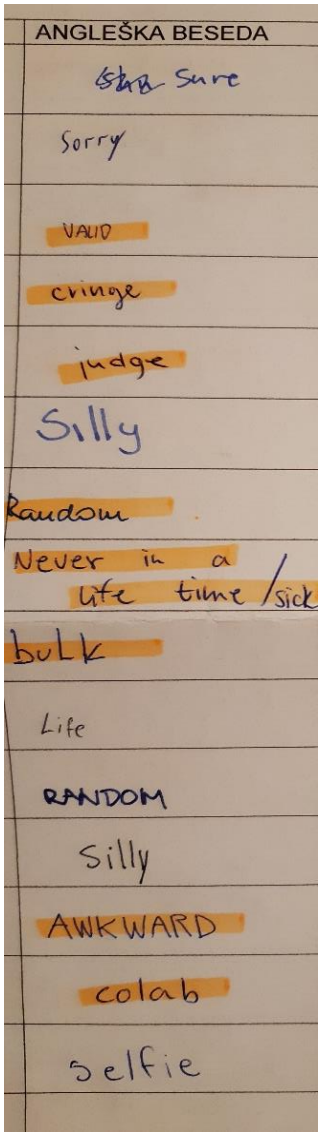

ANGLEŠKA BESEDA
Sure
Sorry
VALID
cringe
judge
Silly
Random
Never in a life time /sick
bulk
Life
RANDOM
Silly
AWKWARD
colab
selfie

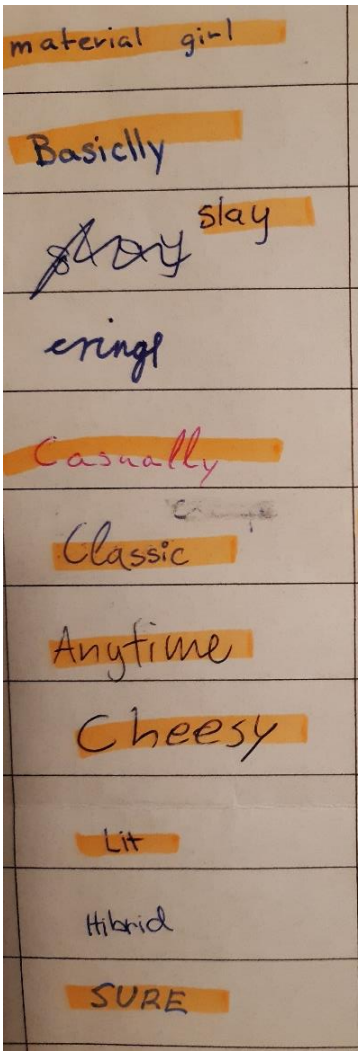

material girl
Basiclly
slay
cringe
Casually
Classic
Anytime
Cheesy
Lit
Hibrid
SURE

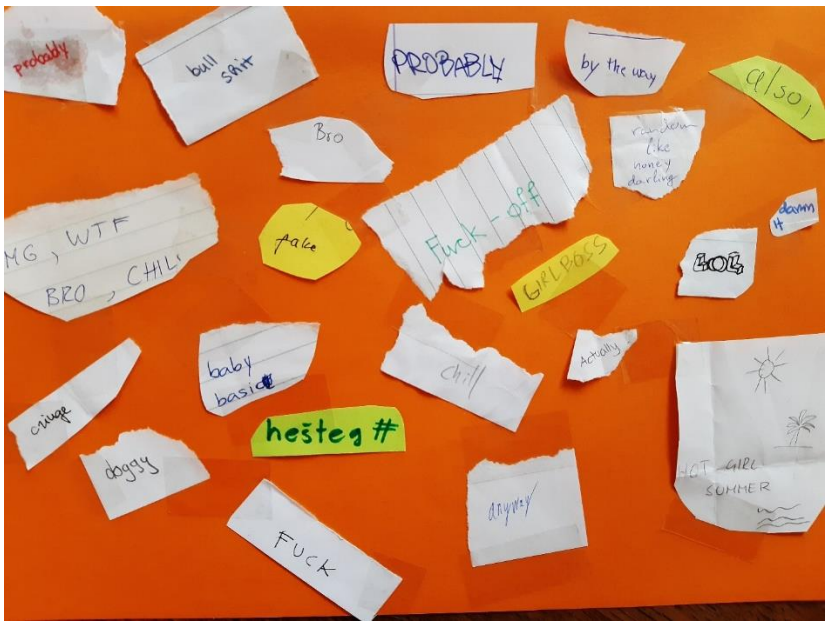

Priloga 3: Primeri zbranih kalkov

Ti si totalno čudovit!

Ti si moja najljubša oseba vseh časov.

Ne rabiš pisati.

Bil je v slabi koži.

A te to naredi veselo?

Živi življenje.

Kaj je tvoj problem?

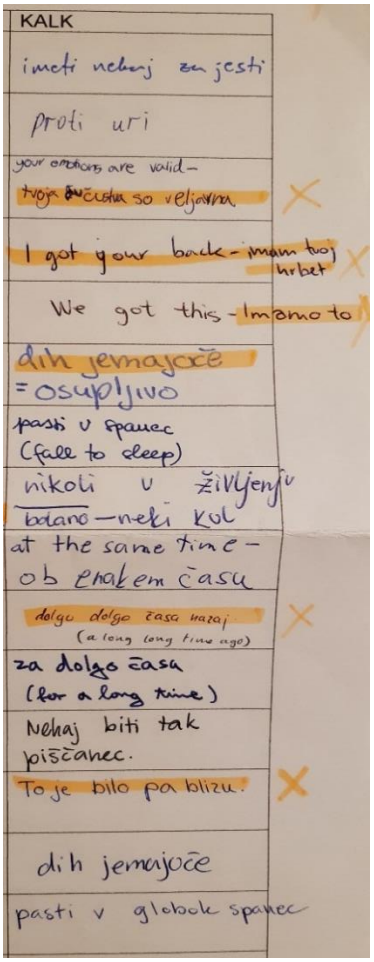

Priloga 4: Delo z umetnostnim besedilom (odlomke so izbrali dijaki)

NAVODILO ZA DELO

Preberite odlomke. Podčrtajte slogovno zaznamovane besede in nenavadne oblike besed. Razmislite, ali je njihova raba upravičena ali ne. Svoje mnenje utemeljite.

PRVI ODLOMEK

Ni se mu zdelo prav, da vsak dan sedi zraven iste osebe, pa sploh ne govori z njo. Čeprav je bila čudaška (Džizus, res je bila čudaška. Danes je bila oblečena kot božična jelka s polno šare …)

DRUGI ODLOMEK

Josh je stal med vrati, oblečen za tekvondo in goltal piščančje bedro.

»Oči bo vsak čas doma,« je rekel Josh s polnimi usti piščanca, »in če ne boš zrihtan, bo nadrkan.«

Za njim se je pojavila mama in ga lopnila po glavi. »Kako pa govoriš, usta si umij.«

TRETJI ODLOMEK

»Ti je bilo všeč?«

Zavila je z očmi. »Pismo rosno. Bilo je … čisto kot …« razprla je vse prste – »totalno šponsko.«

»Si sarkastična? Ni mi čisto jasno.«

Pogledala ga je v obraz, čeprav je vedela, kakšen bo občutek: kot da bi ji s kavlji vlekli želodec skozi prsi.

»Ne. Bilo je šponsko. Nisem hotela nehati poslušati. Tisti komad je Love Will Tear Us Appart?«

»Ja, Joy Divisioni.«

»Pismo rosno, to je najboljši začetek komada sploh.«

Priloga 5: Razvijanje slogovne zmožnosti (primere je izbrala učiteljica)

Besedam in besednim zvezam, ki so dobesedno prevedene iz tujega jezika, rečemo KALKI. Poskušajte bolje prevesti naslednje kalke:

- Avtobus je zapeljal na parkirišče. Eleanor ni hotela, da bi se to novo stanje komunikacije – ko sta se *dejansko* pogovarjala, si izmenjavala misli in se smehljala drug drugemu – končalo.
- Vem, ampak nisem še domov pripeljal nikogar kot ti.
- Eleanor je zmrazilo v konicah prstov. Ponovno se je ozrla naokoli in dojela, da jo vsi gledajo.
  Gremo. Tardeča.
- Park je imel razrahljan zob.
- Tokrat je nosila drobne teniske.
- »Razmišljam o … o … sploh ne razmišljam.«
  »Ne razmišljaš na dober način? Ali na slab način?«
- Park ji bo jutri najbrž dal konec, in sploh ne zato, ker je ogromna. Konec ji bo dal, ker je ogromna zmeda.

Priloga 6: Primer didaktične igre (pripravili so jo dijaki)

Navodilo za gibalno igro

- Vsak član skupine (do 15) izvleče listek s slovenskim izrazom. Ne pokaže ga drugim. Skupina stoji v krogu.
- Igro vodi dijak iz skupine, ki je pripravljala to igro. Ko izreče anglicizem, ki vsebinsko ustreza slovenskemu izrazu, naj tisti, ki ima listek z ustreznim poslovenjenim izrazom, počepne. Njegova »soseda« na levi in desni poskočita. Tisti »sosed«, ki prej skoči, zmaga, drugi »sosed« pa izpade.
- Tisti dijak, ki ne prepozna slovenskega prevoda svojega anglicizma, je izločen.
- Igra na izpadanje se nadaljuje, dokler ne ostaneta le dva dijaka.
- Finale: Dijaka izmenično slovenita primere anglicizmov, ki niso bili izbrani na začetku igre. Razsodniki o pravilnih rešitvah so sošolci, ki za vsako pravilno/ustreznejšo rešitev podelijo točko. Svoje odločitve o pravilni/ustreznejši rešitvi morajo tudi utemeljiti. Pri zadregah pomaga učitelj.
- Zmaga tisti dijak, ki zbere več točk.

Priloga 7: Obdelava podatkov iz raziskave

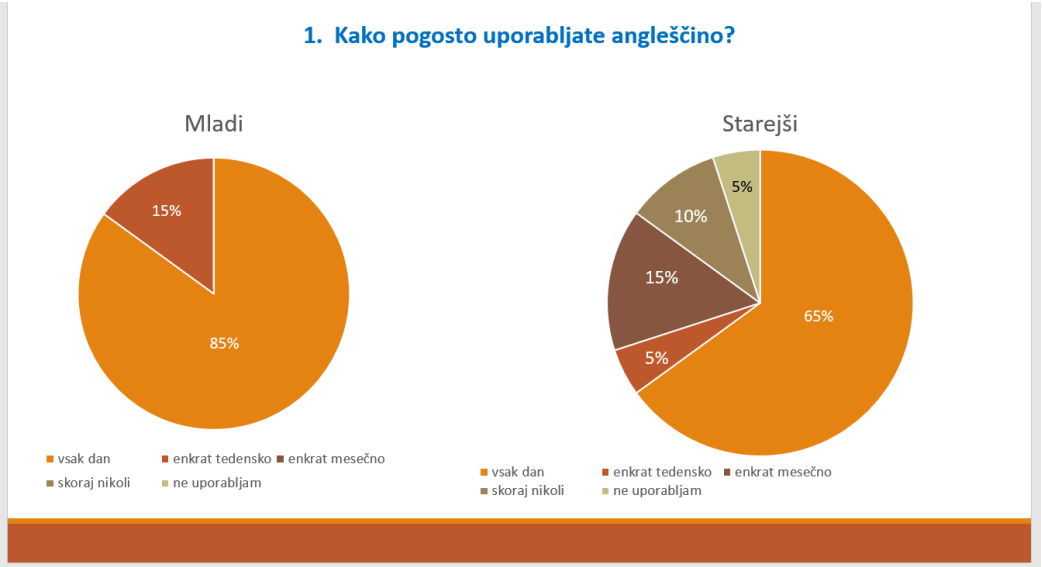

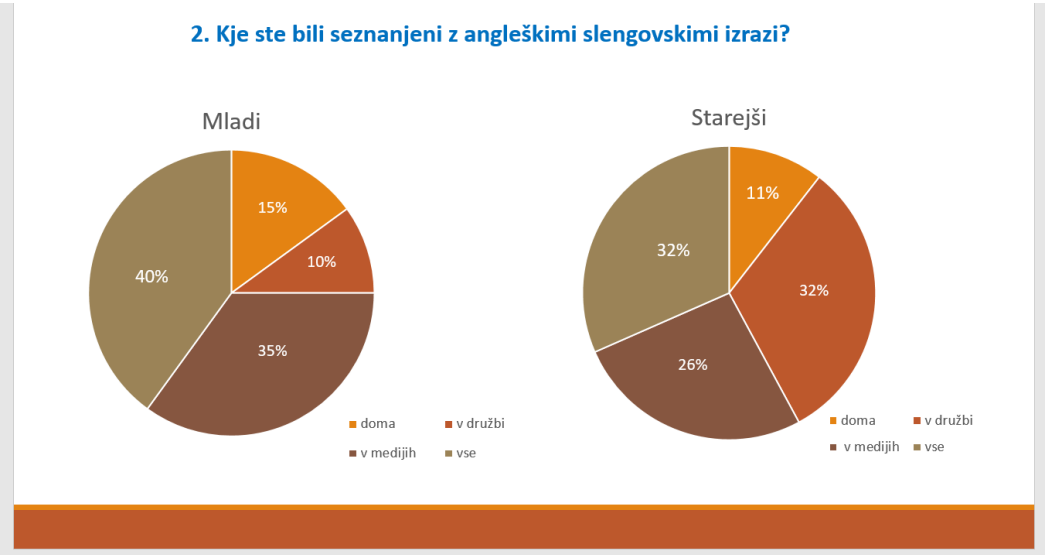

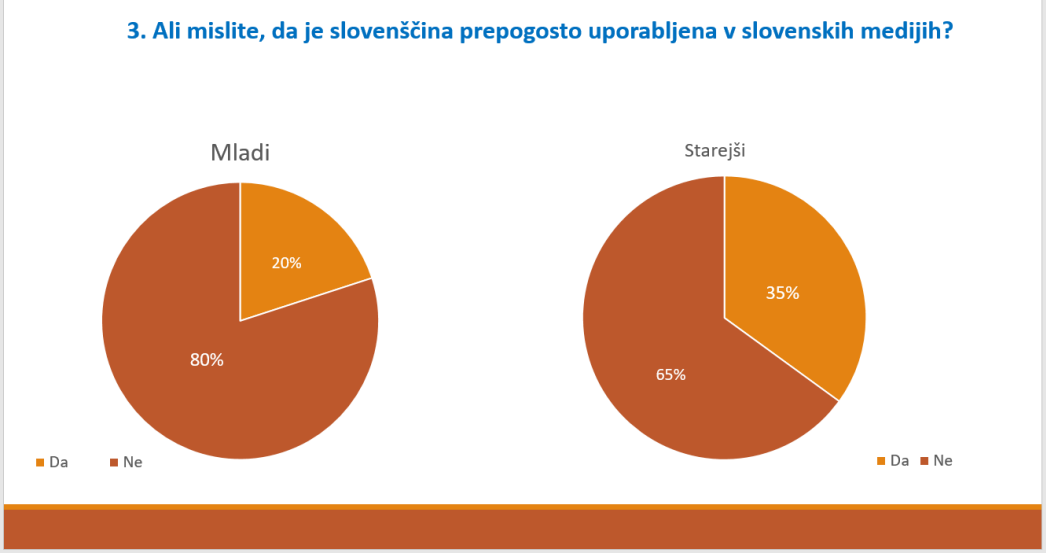
3. Ali mislite, da je slovenščina prepogosto uporabljena v slovenskih medijih?
Mladi
20%
80%
Da
Ne
Starejši
35%
65%
Da
Ne

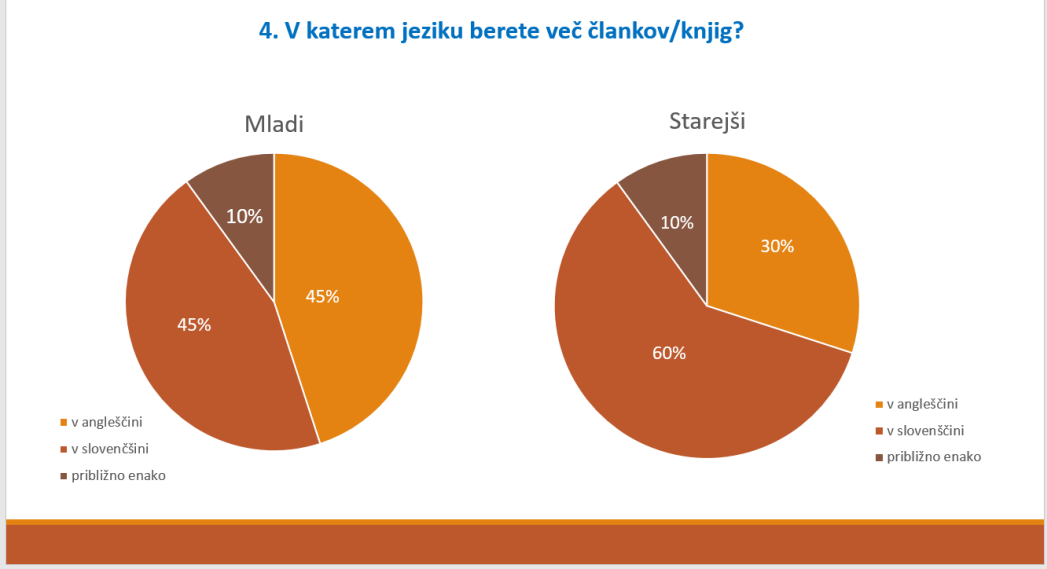
4. V katerem jeziku berete več člankov/knjig?
Mladi
10%
45%
45%
v angleščini
v slovenčšini
približno enako
Starejši
10%
30%
60%
v angleščini
v slovenščini
približno enako

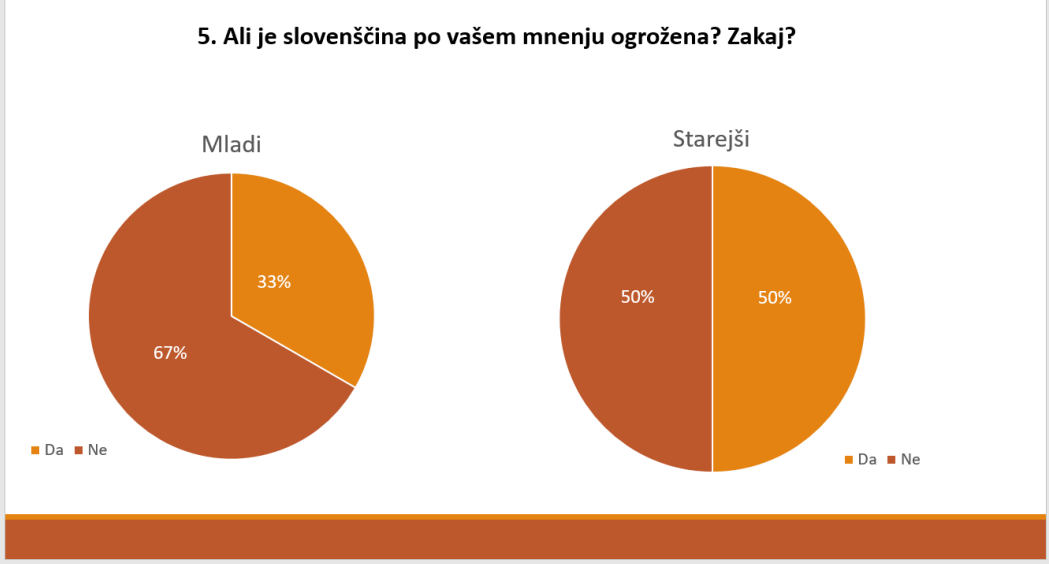
5. Ali je slovenščina po vašem mnenju ogrožena? Zakaj?
Mladi
33%
67%
Da
Ne
Starejši
50%
50%
Da
Ne

RAZGOVOR O (NE)OGROŽENOSTI SLOVENŠČINE – mnenja sodelujočih v raziskavi

Slovenščina je ogrožena:

- Smo majhen narod *(mladi).*
- Zanemarjamo materni jezik *(mladi).*
- Angleščina bo uničila vse jezike *(starejši odrasli)*.
- Drugi jeziki so jeziki prihodnosti *(mladi).*
- Vsak otrok se jo nauči *(mladi).*
- Konstantno se dogajajo spremembe.
- Ne znamo več uporabljati dvojine *(starejši odrasli).*
- Ker je veliko priseljencev, ki se ne naučijo dobro slovenščine *(odrasli).*

Slovenščina ni ogrožena:

- Ker smo ponosni Slovenci *(odrasli).*
- Vedno več ljudi govori slovensko *(mladi).*
- V šolah in ostalih uradnih ustanovah se slovenščina še vedno uporablja *(odrasli).*
- Sleng je le izrazit v Ljubljani in večjih mestih *(odrasli).*
- Slovenci imamo radi svoj jezik *(odrasli).*
- Vsak otrok v Sloveniji se jo uči.
- »Če je že tol'ko let preživela, bo še pa mal'« *(odrasli).*
- Veliko se uporablja v Sloveniji *(mladi).*
- Risanke se sinhrorizirajo *(odrasli).*

SKLEPI:

Večina mladih do 24. leta precej več uporablja angleščino kot odrasli po 25. letu.

Na obe populaciji imajo velik vpliv mediji v angleščini, zlasti internet.

Mladi ne doživljamo angleščine kot ogrožujoče za slovenščino. Naklonjeni smo večjemu deležu angleščine v medijih, istočasno pa je večji delež naših vrstnikov kot odraslih menil, da je slovenščina ogrožena. V argumentih so bili mladi bolj zmedeni, torej jemljemo slovenščino za bolj samoumevno.

Odrasli so kot ogrožujoč faktor večkrat izpostavili naše sodržavljane, ki jim je slovenščina drugi jezik (pri tem so se nekateri celo počutili ogrožene in nekdo je celo previdno pogledal okrog sebe, preden je odgovoril na naše vprašanje). Zaznali smo več nestrpnosti. To se nam je zdelo nesmiselno.

Odrasli so nas, izpraševalke, večkrat obtožili, da ne znamo slovensko (npr. da ne uporabljamo dvojine ali pravilnega sklona). Velikokrat so bili do nas nestrpni in nesramni.

9. 07. 2023

Priloga 8: Vprašanja za razgovor

– Kaj menite o odnosu Slovencev do slovenskega jezika?

– Ali jezik, ki ga uporabljamo, vpliva na podobo jezika v našem okolju?

– Kaj vse izražajo anglicizmi, ki jih uporabljate?

– Ali je branje v angleščini dobro ali slabo?

– Ali je uporaba anglicizmov moteča v slovenščini? Jih bi morali prepovedati? Svoj odgovor utemeljite.

Priloga 9: **Zabeležka dijaka, ki je nastala pri pripravi na razgovor**

ZA	PROTI
Da, saj čedalje več sveta uporablja ang. in ang. se širi tudi po internetu, in znanje ang. potrebuješ za sporazumevanje / delo / šolo v tujini	Ker nočemo, da se na poljanah učimo mrtvega jezika kot je latinščina - slo. umira.